

शञ्ज्विडां तत्त्ववाक्याच्च नियमो विधिमात्रतः ।

नित्यानुवादो नञ्वाक्यदोषवाङ्मन्यथा ॥

ज्योतिष्टोमे श्रूयते । शञ्चन्ता प्रायणीया सन्तिष्ठते । न पत्नीःसंयाजयन्तीति नानुयाजान् यजतीति । प्रकृतौ यदा होता तच्छंयोरिति मन्त्रं जपति तदानोमध्वर्युः परिधीनग्नौ प्रक्षिपति । तदाह कल्पसूत्रकारः, अनूच्यमाने शंयुवाके आहवनीये परिधीन् प्रहरतीति । ततो हविःशेषेषु भक्षितेषु पत्नीःसंयाजन्तीति क्रमः । तथा प्रधानयागेनारिष्टहोमप्राशिन्नादिभक्षणेडाभक्षणानूयाजसूक्तवाकसंयुवाक इत्यधस्तन-प्रयोगक्रमः । पत्नीसंयाजानामुपरिफलीकरणहोमप्रायश्चित्तहोमकपालोद्वासनैरिष्टिः समाप्यते । एवं स्थिते विकृतिरूपायाः प्रायणीयेष्टेः संयुवाकान्तत्वमातिथ्येष्टेरिडाभक्षणान्तत्वञ्च विकल्पितं स्यात् । कुतः । निषेधवाक्यविधिवाक्याभ्यां प्रकारद्वयप्रतीतेः । तथाहि, शञ्चन्तत्वेडान्तत्वविधिनैवोपरितन-पत्नीसंयाजानूयाजनिषेधे पुनर्निषेधवचनं परिसङ्ख्यार्थम् । पत्नीसंयाजानूयाजव्यतिरिक्तेऽस्य नास्ति निषेध इति परिसङ्ख्या । तेन प्रकृतिवद्यथाप्राप्तं कपालोद्वासनान्तत्वमनयोरिष्ट्योः प्रतीयते । विधिवाक्येन शञ्ज्विडान्तत्वं तेन ब्रीहियववद्विकल्प इति प्राप्ते ब्रूमः । विधिमात्रस्यात्र प्रवृत्तेः शञ्ज्विडान्तत्वमिडान्तत्वञ्च तयोः प्रतिनियतं पत्नीसंयाजाद्यभावस्त्वर्थसिद्धः । ततो नञादयुक्तमुपरितनं प्रतिषेधवाक्यं नित्यानुवादः । नित्यानुवादः सन्नर्थवादः पत्नीसंयाजाद्यकरणास्त्राघवं भवतीति । अन्यथा